

Határozatok Tára

NICHOLAS EMILIOU
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2023. július 6.¹

C-147/22. sz. ügy

**Központi Nyomozó Főügyészség;
Terhelt5
részvételével**

(a Fővárosi Törvényszék [Magyarország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – 50. cikk – A Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény – 54. cikk – A *ne bis in idem* elve – Az eljárás megszüntetése – Ügyészi határozat – érdemi értékelés – Részletes nyomozás – A bizonyítékok vizsgálata”

I. Bevezetés

1. A *ne bis in idem* elvét – amely dióhéjban összefoglalva tiltja mind a büntető jellegű eljárások, mind az ilyen szankciók halmozását ugyanazon cselekmények miatt ugyanazon személlyel szemben – többek között az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 50. cikke, valamint a Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény (a továbbiakban: SMVE)² 54. cikke rögzíti.

2. Ítélezési gyakorlatában a Bíróság pontosította, hogy az ügyész által a nyomozati szakaszban elfogadott eljárást megszüntető határozatok előidézhetik a *ne bis in idem* elv alkalmazását, de csak akkor, ha azokat az ügy érdemi, részletes nyomozáson alapuló értékelését követően fogadták el.³ A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság többek között azon kritériumok pontosítására kéri a Bíróságot, amelyek alapján a nyomozást a *ne bis in idem* elve szempontjából „részletesnek” kell tekinteni.

¹ Eredeti nyelv: angol.

² HL 2000. L 239., 19 o.; magyar nyelvű kiadás 19. fejezet, 2. kötet, 9. o.

³ Lásd a jelen indítvány fenti 34. pontját.

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

3. Az SMVE-nek „A kétszeres büntetés tilalma (*ne bis in idem*) elvének alkalmazása” című 3. fejezetében található 54. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Az ellen a személy ellen, akinek a cselekményét a Szerződő Felek egyikében jogerősen elbírálták, ugyanazon cselekmény alapján nem lehet egy másik Szerződő Fél területén büntetőeljárást indítani, amennyiben elítélés esetén a büntetést már végrehajtották, végrehajtása folyamatban van, vagy az ítélet meghozatalának helye szerinti Szerződő Fél jogszabályainak értelmében azt többé nem lehet végrehajtani.”

B. A magyar jog

4. Magyarország Alaptörvénye XXVIII. cikkének (6) bekezdése akként rendelkezik, hogy a jogorvoslat törvényben meghatározott rendkívüli esetei kivételével senki nem vonható büntetőeljárás alá, és nem ítéltető el olyan bűncselekményért, amely miatt Magyarországon vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más államban törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték.

5. A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 4. §-ának (3) bekezdése értelmében büntetőeljárás nem indítható, illetve a megindult büntetőeljárást meg kell szüntetni, ha az elkövető cselekményét már jogerősen elbírálták, kivéve a rendkívüli jogorvoslati eljárások és egyes különleges eljárások esetét. Ugyanezen § (7) bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy büntetőeljárás nem indítható, illetve a megindult büntetőeljárást meg kell szüntetni, ha az elkövető cselekményét az Európai Unió tagállamában jogerősen elbírálták, vagy egy tagállamban a cselekmény érdeméről olyan határozatot hoztak, amely azonos cselekmény vonatkozásában – a határozatot hozó tagállam joga alapján – akadályát képezi újabb büntetőeljárás megindításának, vagy annak, hogy a büntetőeljárást hivatalból vagy rendes jogorvoslat alapján tovább folytassák.

C. Az osztrák jog

6. A Strafprozessordnung (a büntetőeljárásról szóló törvény, a továbbiakban: StPO) „A nyomozati eljárás megszüntetése” című 190. §-a a következőképpen rendelkezik:

„Az ügyészség eltekint a büntetőeljárás lefolytatásától, és megszünteti a nyomozást, amennyiben

1. a nyomozás alapjául szolgáló cselekmény nem büntetendő, vagy a terhelttel szembeni büntetőeljárás folytatása jogi okokból nem lehetséges, vagy

2. nincs ténybeli alap a terhelttel szembeni büntetőeljárás folytatására.”

7. Az StPO „További nyomozás” című 193. §-a kimondja:

„(1) Az eljárás megszüntetését követően a terhelttel szemben nem lehet további nyomozást folytatni; adott esetben az ügyészség elrendeli a terhelt szabadon bocsátását. Ha azonban az

eljárás folytatására vonatkozó döntéshez bizonyos nyomozási vagy bizonyításfelvételi cselekmények szükségesek, az ügyészség ezeket esetről-esetre elrendelheti vagy maga elvégezheti.

(2) Az ügyészség a 190. vagy 191. § alapján megszüntetett nyomozás folytatását mindaddig elrendelheti, amíg a büntethetőség el nem évül, amennyiben

1. a terheltet nem hallgatták ki e bűncselekménnyel kapcsolatban [...], és vele szemben nem alkalmaztak kényszert, vagy
2. új tények vagy bizonyítékok keletkeznek fel vagy válnak ismertté, amelyek önmagukban vagy az eljárás más eredményeivel együtt alkalmasnak tűnnek arra, hogy a terhelttel szemben büntetés [...] kiszabását indokolják.

[...]

III. A tényállás, az eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

8. 2012. augusztus 22-én a Zentrale Staatsanwaltschaft zur Verfolgung von Wirtschaftsstrafsachen und Korruption (gazdasági bűncselekményekkel és korrupcióval kapcsolatos nyomozásért felelős központi ügyészség, Ausztria; a továbbiakban: WKStA) büntetőeljárást indított egy magyar állampolgárral (Terhelt5) szemben vesztegetés gyanúja, valamint két további gyanúsítottal szemben pénzmosás, hűtlen kezelés és vesztegetés gyanúja miatt.

9. A nyomozás 2005 és 2010 között megvalósított cselekményekre vonatkozott, és a gyanú szerint a különböző tagállamokban székhellyel rendelkező több társaságon keresztül hivatalos személyeknek annak érdekében adott kenőpénzeket érintett, hogy a budapesti (Magyarország) két metróvonal új szerelvényeinek szállítására irányuló közbeszerzési eljárás során meghozandó döntést befolyásolják. Ez magában foglalta a feltehetőleg ténylegesen soha nem nyújtott tanácsadói szolgáltatásokért összesen több millió euró összegben kifizetett átutalásokat.

10. Terhelt5 – akinek állítólagosan tudomása volt a tanácsadói szerződések fiktív jellegéről és azok valódi rendeltetéséről – azzal volt gyanúsítható, hogy e közbeszerzési szerződés elnyerése céljából vállalta, hogy jogtalan előnyt nyújt az e szerződéssel kapcsolatos döntéshozókat befolyásolni képes személy vagy személyek megvesztegetése érdekében. Konkrétabban, 2007. április 5. és 2010. február 8. között Terhelt5 több, összesen több mint 7 000 000 euró összeget fizetett ki egy társaság részéről a passzív vesztegetést elkövető és ismeretlenül maradt hivatalos személyek részére.

11. A Terhelt5-tel szembeni gyanú a nagy-britanniai Serious Fraud Office (súlyos csalásokkal foglalkozó hivatal, Egyesült Királyság) jogsegélykérelme folytán ismertté vált nyomozati adatokon, a bankszámlákkal kapcsolatos adatszolgáltatáson, valamint a két osztrák állampolgárságú gyanúsított kihallgatásán alapult.

12. Terhelt5-öt nem hallgatták ki gyanúsítottként a WKStA nyomozati eljárásában, mivel a WKStA által 2014. május 26-án elrendelt, a tartózkodási helyének megállapítására irányuló nyomozási cselekmény – amely az StPO 193. §-ának (2) bekezdése értelmében vett kényszer gyakorlásaként értékelendő – sikertelennek bizonyult.

13. 2014. november 3-i végzésével a WKStA bizonyíték hiányában megszüntette a nyomozást. Ezt követően a WKStA több alkalommal újra megvizsgálta a helyzetet, de minden alkalommal megállapította, hogy a nyomozás folytatásának és az eljárás megindításának nemzeti jog szerinti feltételei nem teljesülnek. Különösen pedig úgy ítélte meg, hogy a Terhelt5 terhére rótt vesztegetési cselekmények büntethetősége Ausztriában legkésőbb 2015-ben elévült.

14. 2019. április 10-én és augusztus 29-én a Központi Nyomozó Főügyészség (Magyarország) a magyar büntető törvénykönyv 254. §-ának (1) és (2) bekezdése értelmében vett vesztegetés büntette miatt vádat emelt a Fővárosi Törvényszék előtt Terhelt5 vádlottal szemben.

15. 2020. december 8-i végzésével a Fővárosi Törvényszék a *ne bis in idem* elve alapján megszüntette a Terhelt5 elleni büntetőeljárást azzal az indokkal, hogy az e személynek felrótt cselekmények megegyeznek a WKStA nyomozásának tárgyát képező cselekményekkel.

16. Ezt követően a Fővárosi Törvényszék végzését a fellebbezés tárgyában eljáró Fővárosi Ítéltábla 2021. június 15-i végzésével hatályon kívül helyezte. E bíróság megállapította, hogy a WKStA nyomozását megszüntető 2014. november 3-i határozat nem tekinthető a Charta 50. cikke és az SMVE 54. cikke értelmében vett jogerős határozatnak. E tekintetben e bíróság úgy ítélte meg, hogy a rendelkezésre álló dokumentumok alapján nem állapítható meg egyértelműen, hogy a WKStA nyomozását megszüntető határozat a bizonyítékok kellően alapos és teljes körű értékelésén alapult-e. Álláspontja szerint nincs bizonyíték arra, hogy a WKStA a Terhelt 5-tel együtt gyanúsított két osztrák állampolgár kihallgatásán túl bizonyítékokat gyűjtött volna, és hogy azon közel 90 személy közül, akik kihallgatására, illetve vallomásának ismertetésére a Központi Nyomozó Főügyészség a vádiratában indítványt tett, tanúként bárkit kihallgatott volna. Ezenkívül Terhelt5-öt nem hallgatták ki gyanúsítottként. A Fővárosi Ítéltábla így új értékelés céljából visszautalta az ügyet a Fővárosi Törvényszék elé.

17. E körülmények között a Fővárosi Törvényszék, mivel kétségei merültek fel az uniós jog releváns rendelkezéseinek értelmezésével kapcsolatban, úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- „1) Ellentétes-e [a Charta] 50. cikkében és a[z SMVE] 54. cikkében megfogalmazott *ne bis in idem* elvével azon büntetőeljárás lefolytatása, amelyben egy uniós tagállamban már lefolytatott és a nyomozást megszüntető ügyészi határozattal véglegesen lezárt büntetőeljárás kapcsán más tagállamban ugyanazon személy ugyanazon cselekménye vonatkozásában indul büntetőeljárás?
- 2) Összeegyeztethető-e [a Charta] 50. cikkében, a[z SMVE] 54. cikkében megfogalmazott *ne bis in idem* elvével[,] és véglegesen megakadályozza-e, hogy ugyanazon személy ugyanazon cselekménye miatt másik tagállamban újabb büntetőeljárás induljon, ha valamely tagállam büntetőeljárást (nyomozást) megszüntető ügyészi határozatával szemben ugyan lehetőség van a nyomozati eljárás folytatására mindaddig, amíg a büntethetőség el nem évül, azonban az ügyészség nem látott okot az eljárás hivatalból történő folytatására?
- 3) Összeegyeztethető-e [a Charta] 50. cikkében, a[z SMVE] 54. cikkében megfogalmazott *ne bis in idem* elvével[,] és kellően részletes és alapos nyomozásnak tekinthető-e, ha a nyomozás megszüntetésére olyan terhelttel szemben is sor kerül, akit a terhelt társaival összefüggő bűncselekmény gyanúsítottjaként ugyan nem hallgattak ki, azonban vele mint terhelttel

szemben nyomozati cselekményt végeztek, a nyomozás megszüntetése a jogsegélykérelem folytán ismertté vált nyomozati adatokon, a bankszámlákkal kapcsolatos adatszolgáltatáson, valamint gyanúsított társainak kihallgatásán alapul?”

18. A jelen eljárásban a Központi Nyomozó Főügyészség, Terhelt⁵, a magyar, az osztrák és a svájci kormány, valamint az Európai Bizottság terjesztett elő írásbeli észrevételeket. E felek válaszoltak a Bíróság által pervezető intézkedés címén feltett, írásban megválaszolendő, arra vonatkozó kérdésre is, hogy álláspontjuk szerint a nemzeti bíróságnak milyen szempontok alapján kell értékelnie, hogy teljesül-e a 2016. június 29-i Kossowski ítélet⁴ értelmében vett „részletes nyomozás” követelménye.

19. A Bíróság kérésének megfelelően a jelen indítvány csak az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdéssel foglalkozik.

IV. Értékelés

20. Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság a *ne bis in idem* elvének az eljárások halmozódására vonatkozó „bis” elemével kapcsolatban kér pontosítást.

21. A kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy az ügyésznek egy olyan vádlottal szembeni eljárást megszüntető határozatát, akit nem hallgattak ki a nyomozás során, de akivel szemben nyomozási cselekményeket végeztek, és akivel kapcsolatban a más tagállamok hatóságai való együttműködés, a bankszámlákkal kapcsolatos adatszolgáltatás és a további két gyanúsított kihallgatása keretében információkat gyűjtöttek, úgy kell-e tekinteni, hogy az részletes nyomozáson alapul, és következésképpen a vádlott a Charta 50. cikke és az SMVE 54. cikke értelmében a *ne bis in idem* elvének hatálya alá tartozik.

22. Nem vagyok biztos abban, hogy a Bíróság tud, illetve köteles válaszolni egy ekként megfogalmazott kérdésre. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanis olyan jogi értékelés elvégzését kéri a Bíróságtól, amely *de facto* az uniós jog releváns rendelkezéseinek az ügy konkrét körülményeire való *alkalmazását* jelenti. Márpedig az EUMSZ 267. cikk szerinti eljárásban nem ez a Bíróság feladata.

23. Az előzetes döntéshozatali eljárás keretében a Bíróság feladata, hogy a kérdést előterjesztő bíróság részére az uniós jognak az előtte folyamatban lévő ügy elbírálásához hasznos, valamennyi *értelmezési* szempontját megadja.⁵ Ez azt jelenti, hogy a jelen üggyhöz hasonló ügyben a Bíróságnak pontosítania kell a Charta 50. cikkében és az SMVE 54. cikkében rögzített *ne bis in idem* elve alkalmazandóságának feltételeit, ezáltal lehetővé téve a kérdést előterjesztő bíróság számára annak értékelését, hogy az ügyész nyomozást megszüntető határozata előidézheti-e ezen elve alkalmazását.⁶

⁴ C-486/14, EU:C:2016:483; a továbbiakban: Kossowski ítélet.

⁵ Lásd ebben az értelemben: 2022. július 14-i Volkswagen ítélet (C-134/20, EU:C:2022:571, 33. pont).

⁶ Lásd ugyanebben az értelemben: Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok Gözütok és Brügge ügyre vonatkozó indítványa (C-187/01 és C-385/01, EU:C:2002:516, 36. és 37. pont).

24. Ezzel szemben a kérdést előterjesztő bíróság feladata többek között a nemzeti jog értelmezése, az ügyiratokban feltüntetett eljárási cselekmények vizsgálata, adott esetben a feleknek (ügyésznek és/vagy vádlottnak) a konkrét nyomozási cselekmények súlyával és jelentőségével kapcsolatban történő meghallgatása, és a fentiek alapján a jelen ügyben releváns (uniós és nemzeti) rendelkezések alkalmazása.

25. A fenti megfontolásokra tekintettel úgy vélem, hogy a harmadik kérdést úgy kell átfogalmazni, hogy az azon feltételek meghatározására irányul, amelyek mellett az ügyésznek a vádlottal szembeni eljárást megszüntető határozata a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében vett „részletes nyomozáson” alapul, amelynek következtében biztosítja a vádlott számára a Charta 50. cikkének és az SMVE 54. cikkének megfelelően a *ne bis in idem* elvének védelmét.

26. Ez a kérdés olyan problémát vet fel, amellyel a közelmúltban a Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova ügyre vonatkozó indítványomban foglalkoztam.⁷ A jelen indítványban tehát a Parchetul ügyre vonatkozó indítványom releváns részeire hivatkozom, figyelembe véve ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróság előtt jelenleg folyamatban lévő ügy sajátosságait, valamint a jelen eljárásban észrevételeket előterjesztő felek által előadott érveket.

A. Az ügy érdemére vonatkozó értékelést megkövetelő „bis” feltétel⁸

27. A Charta 50. cikke kizárja a kétszeres eljárást és büntetést, ha a személyt „már jogerősen felmentették vagy elítélték”. Az SMVE 54. cikke pedig biztosítja a *ne bis in idem* elvének védelmét minden olyan személy számára, „akinek cselekményét [...] jogerősen elbírálták”. E tekintetben a Bíróság ítélkezési gyakorlata pontosította, hogy ahhoz, hogy egy büntetőítéletet olyannak lehessen tekinteni, mint amely jogerősen határoz a második eljárás tárgyát képező tényállásról, „nemcsak az szükséges, hogy e határozat jogerőssé váljon, hanem az is, hogy azt az ügy érdemi elbírálása alapján hozzák meg”.⁹

28. A szóban forgó határozat két aspektusát kell tehát megvizsgálni annak meghatározása érdekében, hogy egy későbbi eljárás a *ne bis in idem* elv által kizárt eljáráshalmazhoz vezet-e: az egyik a határozat jellegére (annak „jogerős jellegére”), a másik pedig annak tartalmára vonatkozik (arra, hogy az „az ügy érdemével” foglalkozott-e). A jelen ügyben előterjesztett harmadik kérdés a második szempontra vonatkozik.

29. Ahhoz, hogy *ne bis in idem* elve alkalmazandó legyen, a bírósági határozatot az ügy érdemére vonatkozó értékelést követő kell meghozni; ez – amint arra a Bíróság rámutatott - magából a Charta 50. cikkének szövegéből következik, mivel az e rendelkezésben szereplő „elítélés” és „felmentés” kifejezések szükségképpen magukban foglalják, hogy a vádlott büntetőjogi felelősségét megvizsgálták, és hogy e tekintetben határozatot hoztak.¹⁰

⁷ C-58/22, EU:C:2023:464 (a továbbiakban: a Parchetul ügyre vonatkozó indítványom).

⁸ Az indítvány ezen A. szakasza nagyrészt megismétli a Parchetul ügyre vonatkozó indítványom 48., 49. és 59–84. pontját.

⁹ Lásd például: 2023. március 23-i Dual Prod ítélet (C-412/21, EU:C:2023:234, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹⁰ Lásd ebben az értelemben: 2021. december 16-i AB és társai (Közkegyelem visszavonása) ítélet (C-203/20, EU:C:2021:1016, 56. és 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; a továbbiakban: AB és társai ítélet). Meg kell jegyezni továbbá, hogy az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény hetedik jegyzőkönyvének (kihirdette: 1993. évi XXXI. törvény; a továbbiakban: hetedik jegyzőkönyv) 4. cikke is a „jogerős felmentésre vagy elítélésre” hivatkozik.

30. A Bíróságnak azt is alkalma nyílt pontosítani, hogy valamely tagállam igazságügyi hatóságainak azon határozatát, amellyel a terheltet a bizonyítékok elégtelensége vagy hiánya miatt jogerősen felmentik, főszabály szerint úgy kell tekinteni, hogy az az ügy érdemi értékelésén alapul.¹¹

31. Ugyanezen gondolatmenetet követve kiemelem, hogy az érdemi értékelés magában foglalja azt a helyzetet is, amikor az eljárás befejeződött, és a vádat azért ejtették, mert – a bűncselekmény tényállási elemeinek megállapítása ellenére – a feltételezett elkövetőt mentesítő okok álltak fenn (például önvédelem, szükséghelyzet vagy *vis maior* esete), vagy olyanok, amelyek kizárták az elkövető felelősségre vonhatóságát (például gyermekkor vagy kóros elmeállapot).¹²

32. Ezzel szemben a Bíróság azt is pontosította, hogy a *ne bis in idem* elve szempontjából nem tekinthetők „jogerősnek” azok a határozatok, amelyekben valamely személy felmentése, a vád elejtése vagy az eljárás megszüntetése pusztán eljárási okok miatt történik, illetve amelyek semmi esetre sem foglalják magukban az érintett személy büntetőjogi felelősségének értékelését.¹³ Véleményem szerint általában ez a helyzet például a közkegyelem, a mentelmi jog, az *abolitio criminis* vagy a büntethetőség elévülése esetén.¹⁴

33. Ebben az összefüggésben emlékeztetek arra, hogy az ítélezési gyakorlatból kitűnik, hogy az a követelmény, amely szerint a határozatnak tartalmaznia kell az ügy érdemére – vagyis a nyomozás alá vont személy büntetőjogi felelősségére – vonatkozó értékelést, nem vizsgálható tisztán formális alapon.

34. Természetesen, amennyiben az eljárást megszüntető határozat kifejezetten eljárási indokokon alapul, nincs szükség további vizsgálatra: a határozat természeténél fogva nem képes a *ne bis in idem* elve alkalmazásának előidézésére. Ha azonban a határozat hiányos vagy elégtelen bizonyítékokon alapul, további lépésre van szükség. Amint ugyanis azt a Bíróság a Kossowski ítéletben¹⁵ megállapította, amit aztán az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) a Mihalache ítéletben¹⁶ átvett, az ügy érdemi részének valóság-hű értékelése szükségképpen részletes nyomozást igényel. Következésképpen meg kell határozni, hogy sor került-e ilyen részletes nyomozásra, vagy sem.

35. Ezek a megállapítások – amelyekkel teljes mértékben egyetértek – bizonyos magyarázatot igényelnek.

¹¹ Lásd ebben az értelemben: 2014. június 5-i M ítélet (C-398/12, EU:C:2014:1057, 28. és 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat).

¹² Lásd: Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok van Straaten ügyre vonatkozó indítványa (C-150/05, EU:C:2006:381, 65. pont).

¹³ Lásd többek között: 2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582, 54–69. pont); 2005. március 10-i Miraglia ítélet (C-469/03, EU:C:2005:156, 31–34. pont); 2008. december 22-i Turanský ítélet (C-491/07, EU:C:2008:768, 40–45. pont); a fent hivatkozott AB és társai ügyben hozott ítélet 61. pontja. Lásd még: EJEB, 2005. március 15-i Horciag kontra Románia ítélet (CE:ECHR:2005:0315DEC007098201).

¹⁴ A büntethetőség elévülését illetően el kell ismernem, hogy úgy tűnik, hogy a 2006. szeptember 28-i Gasparini és társai ítélet (C-467/04, EU:C:2006:610, 22–33. pont) eltérő következtetésre jut. Mindazonáltal úgy vélem, hogy e tekintetben a Gasparini és társai ítélet összeegyeztethetetlen a Bíróságnak az eljárási okokból történő felmentésre vonatkozó későbbi ítélezési gyakorlatával. Az elévülés miatt lezárt eljárások ugyanis általában nem foglalják magukban a személy büntetőjogi felelősségének értékelését. Ezenkívül a Gasparini és társai ítélet mindenesetre ezen részét véleményem szerint hallgatólagosan hatályon kívül helyezte a 2015. szeptember 8-i Taricco és társai ítélet (C-105/14, EU:C:2015:555), amelyben a Bíróság az elévülésre vonatkozó nemzeti szabályokat eljárási jellegű szabályoknak tekintette. Hozzáteszem, hogy ez az álláspont megfelel az EJEB ítélezési gyakorlatának: lásd például a 2019. december 5-i Smoković kontra Horvátország ítéletet (CE:ECHR:2019:1112DEC005784912, 43–45. §).

¹⁵ Lásd: Kossowski ítélet, 48., 53. és 54. pont.

¹⁶ Lásd például: EJEB, 2019. július 8., Mihalache kontra Románia ítélet (CE:ECHR:2019:0708JUD005401210, 97. és 98. §) (a továbbiakban: Mihalache ítélet).

1. A részletes nyomozás fennállása vizsgálatának szükségessége

36. Ítélezési gyakorlatában mind a Bíróság, mind pedig az EJEB kiterjesztette a *ne bis in idem* elve védelmének terjedelmét a szigorú értelemben vett bírósági határozatok területén túlra. E két bíróság úgy ítélte meg, hogy a *ne bis in idem* elve értelmében „jogerős” határozatoknak tekinthetők a nemzeti szinten a büntető igazságszolgáltatásban részt vevő más hatóságok határozatai, amelyekre a nemzeti jog hatáskört ruház jogellenes magatartások megállapítására és szankcionálására, az ügyészekhez hasonlóan. Ez annak ellenére így van, hogy egyetlen bíróság sem vesz részt az eljárásban, és a szóban forgó határozat nem bírósági határozat formáját ölti.¹⁷

37. Ez a kiterjesztés jelentősen fokozza az egyének jogainak védelmét a büntetőjogban és a büntetőeljárásban. Mindazonáltal aligha szükséges hangsúlyozni, hogy az ügyésznek az eljárás nyomozási szakaszban történő megszüntetéséről szóló határozata nem tekinthető *ipso facto* azonosnak egy egyént felmentő, olyan szabályszerű tárgyalást követően hozott bírósági határozattal, amelyen bizonyítékokat tártak a bíró (vagy esküdtszék) elé, amelyeket a felek megvitathattak, és amelyeket végül a bíró (vagy esküdtszék) értékelt.

38. Mint ismeretes, a tagállamok büntetőjogi rendszerei különböző szabályokat és elveket foglalnak magukban, amelyek egyrészt azokat a feltételeket szabályozzák, amelyek mellett az ügyészek nyomozást folytathatnak, illetve kell folytatniuk a feltételezett bűncselekményeket illetően, és adott esetben büntetőeljárást kell indítaniuk a feltételezett elkövetők ellen, másrészt azokat az okokat, amelyek miatt a büntetőeljárás abbamaradhat. Például számos tagállamban a közérdek, a bűncselekmény kellő súlyának vagy a sértett feljelentésének hiányával, illetve a vádlott korábbi magatartásával kapcsolatos okok, sőt a költségvetési megszorítások is megfelelő alapot szolgáltatnak ahhoz, hogy az ügyész lezárhassa a nyomozást.¹⁸

39. Ezenkívül, függetlenül attól, hogy valamely tagállam büntetőjogi rendszerében a büntetőeljárás főszabály szerint kötelező vagy diszkrecionális jellegű-e, elkerülhetetlen, hogy perhatékonysági, pergazdaságossági vagy büntetőpolitikai megfontolások (mint például az aktuális munkateher, a végrehajtási prioritások, a pénzügyi és munkaköltségek) befolyásolják az ügyészek arra vonatkozó döntéseit, hogy többé-kevésbé proaktív módon kivizsgáljanak egy állítólagos bűncselekményt, vagy éppen megszüntessék az eljárást. Merő vágyalom lenne ugyanis azt feltételezni, hogy az Európai Unió valamennyi ügyésze a hatáskörébe tartozó nyomozások és büntetőeljárások sorsáról kizárólag a bűncselekmény feltételezett elkövetőjének bűnösségét illető személyes meggyőződése, valamint a bűnösség bíróság előtti bizonyításra való képessége alapján hoz döntést.

40. Úgy tűnik számomra, hogy az ilyen megfontolások még nagyobb súllyal bírhatnak akkor, ha az ügyészek olyan, két vagy több tagállamban elkövetett transznacionális bűncselekményekkel szembesülnek, amelyeket olyan elkövetők követtek el, akik élnek az uniós jogon alapuló jogaikkal annak érdekében, hogy szabadon mozogjanak a nemzeti határokon átnyúlóan. Ezekben a helyzetekben egyértelmű, hogy egyes ügyészek másokhoz képest kedvezőbb helyzetben lehetnek ahhoz, hogy sikeresen nyomozást folytassanak és adott esetben büntetőeljárást indítsanak az esetleges elkövetők ellen. Az is nyilvánvaló, hogy a több, különböző tagállamokban székhellyel rendelkező, saját nyelvén, adott esetben egymástól több ezer kilométeres távolságra dolgozó

¹⁷ Lásd többek között: 2003. február 11-i Gözütek és Brügge ítélet (C-187/01 és C-385/01, EU:C:2003:87, 27., 28. és 31. pont); 2021. május 12-i Bundesrepublik Deutschland (Az Interpol vörös riasztása) ítélet (C-505/19, EU:C:2021:376, 73. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Hasonlóképpen: EJEB, Mihalache ítélet, 94. és 95. §.

¹⁸ Lásd például Pinto de Albuquerque bírónak a Mihalache ügyre vonatkozó párhuzamos véleményét, 10. és azt követő §-ok.

ügyész – akik adott esetben nem is tudnak a párhuzamos eljárások fennállásáról – közötti tényleges koordináció nem tekinthető adottnak, függetlenül attól, hogy léteznek erre vonatkozó külön jogi eszközök.¹⁹

41. Ennélfogva egy nemzeti szinten alkalmazandó, kölcsönös bizalmon alapuló rendszerben véleményem szerint mindenképpen meghatározó, hogy a *ne bis in idem* elve csak akkor legyen alkalmazható, ha az ügyésznek az eljárást megszüntető határozata az ügy érdemének értékelésén alapul, amely részletes nyomozás eredménye, és amelyet kellően átfogó bizonyítékok együttesének alapos értékelése tár fel.

42. Ha ugyanis a nyomozás alá vont személy büntetőjogi felelősségét nem megfelelő és töredékes bizonyítékok együttese alapján zárták ki, bizonyossággal feltételezhető, hogy az ügyész határozata elsődlegesen perhatékonysági, pergazdaságossági vagy büntetőpolitikai megfontolásokon alapult.

43. Természetesen az a tény, hogy az ügyész elvégezte a kellően átfogó bizonyítékok együttesének alapos értékelését, nem jelenti azt, hogy az eljárást megszüntető határozat meghozatalakor a nyomozás alá vont személy büntetőjogi felelősségével kapcsolatos valamennyi kétséget szükségszerűen el kell oszlatni. Az ügyész ugyanis levonhatja a szükséges következtetéseket abból a tényből, hogy a részletes nyomozás – függetlenül az érintett személy bűnösségére vonatkozó személyes véleményétől – nem tárta fel az elítélés alátámasztására alkalmas bizonyítékok együttesét.

44. Márpedig mindaddig, amíg a vizsgálat észszerűen kimerítő és gondos volt, az eljárás megszüntetéséről szóló határozat *de facto* felmentésnek tekinthető. Amint az a fenti 30. pontban megállapításra került, a Bíróság elismerte, hogy a bizonyítékok elégtelenségén vagy hiányán alapuló határozatokat főszabály szerint úgy kell tekinteni, hogy azok az ügy érdemi értékelésén alapulnak. Véleményem szerint ez többek között az ártatlanság vélelme elvének logikus következménye.²⁰

45. A fenti megfontolások a következő kérdést vetik fel: hogyan kell meghatározni, hogy a szóban forgóhoz hasonló határozat részletes nyomozáson alapul-e?

2. Az eljárást megszüntető határozat vizsgálata

46. Azt a kérdést, hogy az ügyész eljárást megszüntető határozata részletes nyomozáson alapult-e, elsősorban magának a határozatnak a szövegében²¹ szereplő (adott esetben az érintett és/vagy mellékelt dokumentumokkal együttesen értelmezett²²) indokolás alapján kell értékelni. Ugyanis ez a dokumentum magyarázza meg a megszüntetés indokait és az e célból hivatkozott bizonyítékokat.

¹⁹ Lásd különösen az SMVE 57. cikkét, amely többek között kimondja, hogy „[h]a egy Szerződő Fél egy személyt bűncselekmény elkövetésével gyanúsít, és e Szerződő Fél eljárni jogosult hatóságai szerint alaposan feltehető, hogy a gyanúsítás e személy ugyanazon cselekményével kapcsolatos, amelyet egy másik Szerződő Félnél már jogerősen elbíráltak, ezek a hatóságok – ha szükségesnek látják – a vonatkozó információk érdekében megkeresik annak a Szerződő Félnek az eljárni jogosult hatóságait, amelynek területén már határozatot hoztak”. Lásd még a joghatóság gyakorlásával kapcsolatos, büntetőeljárások során felmerülő összeütközések megelőzéséről és rendezéséről szóló, 2009. november 30-i 2009/948/IB tanácsi kerethatározatot (HL 2009. L 328., 42. o.).

²⁰ Ezt az elvet többek között a Charta 48. cikkének (1) bekezdése rögzíti.

²¹ Lásd ebben az értelemben: Kossowski ítélet, 52. pont.

²² Lásd részletesebben: a GR és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-726/21, EU:C:2023:240, 35–53. pont).

47. Például, amint azt a Bíróság a Kossowski ítéletben megállapította, az a tény, hogy egy konkrét esetben sem a sértettet, sem a potenciális tanút nem hallgatták ki a nyomozás során, a részletes nyomozás hiányára utaló valószínűsítő körülménynek tekinthető.²³ Ezzel szemben, amint arra az EJEB a Mihalache ítéletben rámutatott, amennyiben büntetőeljárás indult azt követően, hogy vádat emeltek az érintett személlyel szemben, a sértettet meghallgatták, a bizonyítékokat az illetékes hatóság összegyűjtötte és megvizsgálta, és e bizonyítékok alapján indokolással ellátott határozatot hoztak, az ilyen bizonyítékok az érdemi értékelés fennállásának megállapításához vezethetnek.²⁴

48. Esetről esetre történő értékelést kell tehát - elsősorban az eljárást megszüntető határozat tartalma alapján - végezni.²⁵ Ha ez nem egyértelmű e határozatban, semmi nem akadályozza meg a második tagállam hatóságait abban, hogy az uniós jogrenden belül létrehozott együttműködési eszközökhöz²⁶ folyamodjanak annak érdekében, hogy az első tagállam hatóságaitól a szükséges felvilágosításokat kérjék.²⁷

49. A jogbiztonság és a kiszámíthatóság érdekében azonban alapvető fontosságú, hogy az eljárást megszüntető határozat „jogerős jellegének” értékelését lehetővé tevő főbb elemek szerepeljenek a határozat szövegében (adott esetben kiegészítve az említett és/vagy mellékelt dokumentumokkal). Az állítólagos elkövetőnek ugyanis képesnek kell lennie annak ellenőrzésére, hogy a releváns nemzeti jog fényében a szóban forgó határozat előidézheti-e a *ne bis in idem* elvének alkalmazását.²⁸ Ennek megfelelően az utólagos információcseré hasznos lehet a határozat hatályának és értelmének tisztázásához, vagy a határozat indokolásának kiegészítéséhez, de alapvetően nem módosíthatja annak tartalmát.

50. Ebben a szakaszban hasznos lehet kiemelni egy fontos kérdést. A fenti értékelést nem lehet úgy értelmezni, hogy az lehetővé teszi a második eljárásban eljáró büntetőhatóságok számára, hogy lényegében felülvizsgálják az első eljárás keretében elfogadott határozatok szabályszerűségét. Ez ellentétes lenne a kölcsönös bizalom elvével, amely a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre vonatkozó uniós szabályok központi eleme, és a *ne bis in idem* elvét nagymértékben hatástalanná tenné.²⁹

51. A második eljárásban eljáró hatóságok csupán azon (érdemi és/vagy eljárási) indokok vizsgálatára jogosultak, amelyek miatt az első ügyész az eljárást megszüntette. E célból e hatóságok számára lehetővé kell tenni annak meghatározását, hogy az ügyész ezt az átfogó bizonyítékok együttesének vizsgálatát követően tette-e, anélkül hogy elmulasztotta volna olyan további bizonyítékok összegyűjtését – azt lehetetlennek, túl nehéznek vagy egyszerűen szükségtelennek tartva –, amelyek különösen relevánsak lehetnek az értékelés szempontjából.

52. Egyebekben az első ügyész által elfogadott eljárást megszüntető határozat következtetéseit (például az értékelt bizonyítékok bizonyító erejét) el kell fogadni. A második eljárás keretében eljáró hatóságok nem értékelhetik újra az első ügyész által már megvizsgált bizonyítékokat.³⁰ A

²³ Kossowski ítélet, 53. pont.

²⁴ Mihalache ítélet, 98. §.

²⁵ Uo., 97. §.

²⁶ Például az SMVE 57. cikke és a 2009/948 kerethatározat (lásd a fenti 18. lábjegyzetet).

²⁷ Lásd analógia útján: 2010. november 16-i Mantello ítélet (C-261/09, EU:C:2010:683, 48. pont).

²⁸ Lásd: Bobek főtanácsnok bpost ügyre vonatkozó indítványa (C-117/20, EU:C:2021:680, 119. pont).

²⁹ Lásd ugyanebben az értelemben: Bot főtanácsnok Kossowski ügyre vonatkozó indítványa (C-486/14, EU:C:2015:812, 75. és 76. pont).

³⁰ Lásd ebben az értelemben: 2014. június 5-i M ítélet (C-398/12, EU:C:2014:1057, 30. pont).

tagállamok büntető igazságszolgáltatási rendszereinek működésébe vetett kölcsönös bizalom megköveteli, hogy a nemzeti bűnügyi hatóságok tiszteletben tartsák a más nemzeti hatóságok megállapításait, függetlenül attól, hogy milyen eredményre jutnak.³¹

53. E tekintetben talán egy másik pontosítás is hasznos lehet. Az, hogy vizsgálni kell, hogy az eljárást megszüntető határozat magában foglalta-e az ügy részletes nyomozás alapján történő érdemi értékelését, olyan követelmény, amely nyilvánvalóan az „egyszerű” eljárást megszüntető határozatokra vonatkozik, vagyis azokra a határozatokra, amelyekben az eljárást lezárták, és a nyomozás alá vont személy – metaforikusan megfogalmazva – „szabadon távozhat”.

54. Valamennyi tagállam joga szerint ugyanis számos alternatív vitarendezési mechanizmus létezik, amely a büntetőeljárás megszüntetését eredményezheti annak ellenében, hogy a feltételezett elkövető elfogadja enyhe (enyhébb) közigazgatási szankció vagy alternatív büntető intézkedés kiszabását. Magától értetődik, hogy az ilyen típusú eljárást megszüntető határozatokat a *ne bis in idem* elve szempontjából általában a büntetőjogi felelősséget megállapító ítéletekkel egyenértékűnek kell tekinteni. Ez attól függetlenül így van, hogy tartalmazzák-e a feltételezett elkövető felelősségének formális megállapítását. Mivel az e kérdéssel kapcsolatos ítélkezési gyakorlat viszonylag egyértelmű, véleményem szerint ezt a pontot nem kell tovább vizsgálni.³²

B. A *ne bis in idem* elvének létjogosultsága és célja³³

55. Számomra úgy tűnik, hogy a *ne bis in idem* elvének fent említett értelmezése felel meg leginkább ezen elv létjogosultságának és céljának. E tekintetben emlékeztetek arra, hogy ez az elv egy nagyon régi jogintézmény, amelynek nyomai megtalálhatók többek között a Hammurábi kódexében, Démoszthenész írásaiban, Iustinianus Digestájában, valamint számos középkori kánonjogban.³⁴ A (jelenlegi) Európai Unióban – még ilyen értelmű rendelkezés hiányában is – már az 1960-as évek közepétől kezdve elismerték, és úgy tekintették, hogy az a természetjog gondolatához kapcsolódik.³⁵

56. Úgy tűnik, hogy míg a *ne bis in idem* elvének pontos értelme és hatálya az évszázadok során némileg eltérő is volt, kettős indokának értelmezése viszonylag koherens maradt: méltányosság és jogbiztonság.³⁶

57. Egyrészt általában igazságtalannak és önkényesnek tekintik, hogy az állam „a maga erőforrásaival és hatalmával [...] ismételt kísérleteket [teszt] valamely személy elítéltetésére egy állítólagos bűncselekmény miatt, ezzel zaklatásnak, költségeknek és megpróbáltatásoknak kitéve

³¹ Lásd többek között: 2022. október 28-i Generalstaatsanwaltschaft München (Kiadatás és *ne bis in idem*) ítélet (C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, 92. és 93. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Lásd még: Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok van Straaten ügyre vonatkozó indítványa (C-150/05, EU:C:2006:381, 52. és 63. pont).

³² Lásd többek között: 2003. február 11-i Gözütok és Brügge ítélet (C-187/01 és C-385/01, EU:C:2003:87). Lásd még: Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok Gözütok és Brügge ügyre vonatkozó indítványa (EU:C:2002:516, 83., 88., 89., 97. és 106. pont), valamint Bošnjak bíró Mihalache ügyre vonatkozó párhuzamos véleménye, amelyhez Serghides bíró is csatlakozott.

³³ Az indítvány e B. szakasza nagyrészt megismétli a Parchetul ügyre vonatkozó indítványom 108–118. pontját.

³⁴ Coffey, G., „A History of the Common Law Double Jeopardy Principle: From Classical Antiquity to Modern Era”, *Athens Journal of Law*, 8. kötet, 3. szám, 2022. július, 253–278. oldal.

³⁵ Lásd: 1966. május 5-i Gutmann kontra Bizottság ítélet (18/65 és 35/65, EU:C:1966:24) és a korai ítélkezési gyakorlatra való egyéb utalásokkal: Jääskinen főtanácsnok Spasic ügyre vonatkozó állásfoglalása (C-129/14 PPU, EU:C:2014:739, 43. pont).

³⁶ Lásd Coffey, G, i.m. a 34. lábjegyzetben. Hasonlóképpen, Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok Gözütok és Brügge ügyekre vonatkozó indítványa (C-187/01 és C-385/01, EU:C:2002:516, 49. pont).

öt, valamint arra kényszerítve, hogy az állandó szorongás és bizonytalanság állapotában éljen”.³⁷ A *ne bis in idem* elve így elsősorban annak elkerülésére irányul, hogy valamely személy többször „fenyegetve” legyen.³⁸

58. Másrészt a *ne bis in idem* elve elválaszthatatlanul kapcsolódik a jogerő elvéhez is: ahhoz az elgondoláshoz, hogy mind a jog, mind a jogviszonyok stabilitásának, illetve az igazságszolgáltatás megfelelő működésének biztosítása érdekében nem szabad többé vita tárgyává tenni a jogerőre emelkedett bírósági határozatokat.³⁹

59. Az uniós jogrendszerben a *ne bis in idem* elve védelmének egy harmadik indoka is van: a személyek szabad mozgásának biztosítása a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben. A Bíróság az SMVE 54. cikkére hivatkozva hangsúlyozta, hogy az a személy, akinek az ügyét jogerősen elbírálták, szabadon mozoghat anélkül, hogy félnie kellene attól, hogy ugyanazon cselekmény miatt újabb büntetőeljárást indítanak ellene egy másik tagállamban.⁴⁰

60. Következésképpen e célokkal ellentétes a *ne bis in idem* elvének túlzottan megszorító értelmezése. Ugyanakkor az elv túlzottan széles körű alkalmazása ellentétes lenne más, védendő közérdekkel.

61. Különösen a társadalomnak bűncselekmény elkövetőjével szembeni hatékony büntetőeljáráshoz fűződő általános érdekére,⁴¹ valamint a bűncselekmények áldozatainak azon sajátos érdekére utalok, hogy ne csak kártérítésben részesüljenek, hanem „igazságszolgáltatásra” is sor kerüljön.⁴² Maga a „a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség” elnevezés ugyanis azt jelenti, hogy a szabadság nem mehet a biztonság és a jog érvényesülésének rovására. Ez utóbbi fogalmat kétségkívül úgy kell érteni, mint igazságszolgáltatás minden egyén számára: az állítólagos elkövetők, valamint az állítólagos sértettek számára. Ezért az EUSZ 3. cikk (2) bekezdése értelmében e térségben a személyek szabad mozgását többek között a bűnmegelőzésre és bűnüldözésre vonatkozó megfelelő intézkedésekkel együtt kell biztosítani.⁴³

62. E tekintetben nem hagyható figyelmen kívül, hogy a *ne bis in idem* elve alkalmazásának felületes megközelítése – ahogyan azt a magyar kormány kiemelte – a *forum shopping* révén a magatartásuk büntetlenséget elérni kívánó elkövetők részéről bizonyos visszaélésekhez és manipulációhoz vezethet. Ha ugyanis a bűncselekményeket egyidejűleg több ügyész is vizsgálja, fennáll annak a valós veszélye, hogy a legkevesbé jó helyzetben lévő (vagy a legkevesebb személyzettel rendelkező vagy a legtúlterheltebb) vádhatóság *de facto* megakadályozhatja az e bűncselekménnyel kapcsolatos komoly nyomozás lefolytatását, mivel az e hivatal eljárást megszüntető határozata bármely más ügyészség bármely cselekményét megelőzheti.

³⁷ Amint azt az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága a Green kontra Egyesült Államok (1957) 355 US 184 ügyben megállapította (187. pont). Lásd még: Bot főtanácsnok Kossowski ügyre vonatkozó indítványa (C-486/14, EU:C:2015:812, 36. pont).

³⁸ E tekintetben lásd: Sharpston főtanácsnok M ügyre vonatkozó indítványa (C-398/12, EU:C:2014:65, 48. pont).

³⁹ A „jogerő” fogalmával kapcsolatban lásd többek között: 2003. szeptember 30-i Köbler ítélet (C-224/01, EU:C:2003:513, 38. pont). A két fogalom közötti kapcsolatról lásd: 2022. március 22-i Nordzucker és társai ítélet (C-151/20, EU:C:2022:203, 62. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁴⁰ Lásd: 2021. május 12-i Bundesrepublik Deutschland (Az Interpol vörös riasztása) ítélet (C-505/19, EU:C:2021:376, 79. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁴¹ Lásd e tekintetben: 2021. április 29-i X (Európai elfogatóparancs – *Ne bis in idem*) ítélet (C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, 97. pont); AB és társai ítélet, 58. pont.

⁴² Lásd: Bot főtanácsnok Kossowski ügyre vonatkozó indítványa (C-486/14, EU:C:2015:812, 80. pont); Bobek főtanácsnok BV ügyre vonatkozó indítványa (C-129/19, EU:C:2020:375, 113. pont).

⁴³ Lásd e tekintetben: 2005. március 10-i Miraglia ítélet (C-469/03, EU:C:2005:156, 34. pont).

63. Ezenkívül a mérleg ezen oldalán is fennáll egy olyan uniós érdek, amelyet komolyan meg kell vizsgálni: a kölcsönös bizalom. Az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a kölcsönös bizalom csak akkor tartható fenn és erősíthető meg, ha valamely tagállam hatóságai megbizonyosodhatnak arról, hogy egy másik tagállamban ténylegesen értékelték a bűncselekmény feltételezett elkövetőjének büntetőjogi felelősségét.⁴⁴ Ilyen értékelés hiányában egyszerűen nincs alapja a kölcsönös bizalom tanúsításának. Hogyan hagyatkozhatna valamely nemzeti bíróság egy személy felelősségének egy másik bíróság általi olyan értékelésére, amelyet valójában nem alaposan végeztek el, vagy hogyan érthetne egyet ilyen értékeléssel?

64. Így rendkívül fontos, hogy a Charta 50. cikkének és az SMVE 54. cikkének értelmezése során megfelelő egyensúlyt teremtsenek ezen érdekek között. Az egyéni jogok hatékony védelmét össze kell egyeztetni különösen a tagállamoknak a bűnelkövetők büntetlenségének megelőzéséhez fűződő jogos érdekével.⁴⁵ Ez a központi elképzelés vezérelt a jelen indítványban (valamint a korábbi indítványomban), amikor az ítélkezési gyakorlatot megvizsgálva és átgondolva azt próbáltam javasolni a Bíróságnak, ami számomra a „bis” és az „idem” feltételek „kiegyensúlyozott” megközelítésének tűnik.

65. Közelebbről, nem látom be, hogy az a személy, akinek az állítólagos bűncselekmény miatti felelősségét a nyomozási szakban lezárt első eljárás során nem vizsgálták meg és/vagy kizárólag nem megfelelő és töredékes bizonyítékok együttese alapján vizsgálták meg, hogyan állíthatná érvényesen, hogy egy későbbi eljárás, amelynek keretében a részvételét szilárd és átfogó bizonyítékok együttese alapján külön vizsgálják, kétszeresen „fenyegeti” e személyt, és/vagy sérti a jogerő elvét.

C. A jelen ügy

66. Amint azt a fenti 23. és 24. pontban kiemeltem, főszabály szerint a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak értékelése, hogy az előtte folyamatban lévő ügyben a fentiekben kifejtett feltételek teljesülnek-e. Mindazonáltal annak érdekében, hogy a lehető legteljesebb segítséget nyújtsam a bíróságnak, most néhány rövid megállapítást tennék a *ne bis in idem* elvének az alapeljárásra való esetleges alkalmazását illetően.

67. Konkrétabban, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdés alapvető szempontja az, hogy az elvégzettként említett nyomozási cselekmények (információgyűjtés a más tagállamok hatóságaival való együttműködés, a bankszámlákkal kapcsolatos adatszolgáltatás és a további két gyanúsított kihallgatása révén), valamint az el nem végzett nyomozási cselekmények (a szóban forgó személy kihallgatása) arra utalnak-e, hogy az osztrák ügyész valóban kellően részletes nyomozást folytatott.

68. Erősen kétlem, hogy a Bíróság egy ilyen kérdésre igennel vagy nemmel válaszolhatna. Az elvégzett, illetve az el nem végzett nyomozási cselekmények egyszerű felsorolása ugyanis keveset mond (ha mond egyáltalán valamit) a szóban forgó ügyész által folytatott nyomozás teljességéről és alaposágáról. A Bíróság nem ismeri többek között i. a releváns tények összetettségét, ii. az összegyűjtött bizonyítékok alapján levonható következtetéseket, és iii. hogy mely további bizonyítékokat lehetett volna összegyűjteni.

⁴⁴ Lásd: 2021. május 12-i Bundesrepublik Deutschland (Az Interpol vörös riasztása) ítélet (C-505/19, EU:C:2021:376, 81. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁴⁵ Ehhez hasonlóan: Bobek főtanácsnok Bundesrepublik Deutschland (Az Interpol vörös riasztása) ügyre vonatkozó indítványa (C-505/19, EU:C:2020:939, 93. pont) és a bpost ügyre vonatkozó indítványa (C-117/20, EU:C:2021:680, 121. pont).

69. Amint az a fenti 48. pontban megállapításra került, a nyomozás részletes jellegének értékelése szükségképpen az összes releváns körülménytől függő eseti értékelés. A lehetséges nyomozási cselekményekre vonatkozóan nincs olyan ellenőrző lista, amely – a négyzetek beikszelésével vagy üresen hagyásával – jelezhetné a hatóságok számára, hogy az adott nyomozás megfelelő volt-e, vagy sem. Amint fentebb már említettem, nemcsak hogy a tagállamok eltérő jogi szabályozásokkal rendelkeznek e tekintetben, hanem ráadásul minden egyes eset más és más.

70. Egyes ügyek számos nyomozási cselekményt igényelhetnek, míg mások sokkal kevesebbet. Egyes esetekben előfordulhat, hogy a bizonyítékok összessége annak ellenére nem meggyőző, hogy számos bizonyíték áll rendelkezésre, míg más esetekben néhány kulcsfontosságú bizonyíték összegyűjtése elegendő lehet ahhoz, hogy a vádlott büntetőjogi felelősségét illetően kellő egyértelműséget mutasson.

71. Ezenkívül a nyomozás részletes jellegét nem kizárólag az elvégzett nyomozási cselekmények száma határozza meg, hanem az – amint azt a magyar kormány hangsúlyozza –, hogy a nyomozás eredményeit *milyen mélységig* vizsgálták.

72. Következésképpen azt javaslom a Bíróságnak, hogy e kérdések végső értékelését a kérdést előterjesztő bíróságra bízza. Mindemellett mindössze két záró megjegyzést tennék.

73. Először is könnyen előfordulhat, hogy az osztrák ügyész által elvégzett nyomozási cselekmények sokfélesége és jellege arra utal, hogy – amint azt az osztrák kormány állítja – az ügyész valóban részletes nyomozást folytatott. Ugyanakkor azonban semmiképpen sem értek egyet ezzel a kormánnyal abban, hogy a nyomozást csak igen szélsőséges esetekben vagy különleges körülmények között kell elégtelennek, és így a *ne bis in idem* elve alkalmazásának előidézésére alkalmatlannak tekinteni. Véleményem szerint e tekintetben nem állhat fenn vélelem. A nyilvánosan hozzáférhető adatok arra utalnak, hogy a tagállamokban a büntetőeljárások jelentős részének megszüntetését a bizonyítékok elégtelenségén és hiányán túl perhatékonysági, pergazdaságossági vagy büntetőpolitikai okok is motiválják.

74. Ezenkívül tisztában vagyok azzal, hogy az osztrák ügyész többek között azért döntött úgy, hogy nem folytatja a nyomozást, és az eljárást megszünteti, mert a Terhelt5-nek felrótt bűncselekmények büntethetősége Ausztriában elévült. Amint azt fentebb, a jelen indítvány 32. pontjában kifejtettem, az eljárást elévülés miatt megszüntető határozatok általában nem foglalják magukban a személy büntetőjogi felelősségének értékelését, és mint ilyenek, eleve alkalmatlannak tekintendők a *ne bis in idem* elve alkalmazásának előidézésére. Ez olyan tényező, amelyet véleményem szerint a kérdést előterjesztő bíróságnak figyelembe kell vennie.

75. Másodszor, egyetértek a svájci kormánnyal abban, hogy pusztán az a tény, hogy a vádlottat nem lehetett kihallgatni, önmagában nem jelenti azt, hogy a nyomozás nem volt kellően részletes. Nem látok okot arra, hogy a vádlott kihallgatását elengedhetetlen feltételnek kellene tekinteni ahhoz, hogy a nyomozás kellően kimerítőnek és alaposnak minősülhessen.

76. Ily módon, hacsak a magyar hatóságok nem rendelkeznek konkrét információkkal, amelyek alapján úgy vélhetik, hogy az ilyen kihallgatás nagy valószínűséggel a vádlott büntetőjogi felelősségének értékelése szempontjából jelentős súlyú bizonyítékokat szolgáltatott volna – ez alatt olyan bizonyítékokat értek, amelyek figyelembevétele potenciálisan az e személy elleni vádemelés irányába billenthetné volna a mérleget –, az a tény, hogy e kihallgatásra nem kerülhetett sor, önmagában nem tekinthető elegendő oknak a nyomozás elégtelenségének megállapítására. E

tekintetben hangsúlyozom, hogy mivel az érintett büntetőeljárás nyomozati szakaszban volt, a „mi lett volna, ha” forgatókönyv értékeléséhez alkalmazandó mérce nem lehet a teljes bizonyosság vagy a nagy fokú bizonyosság, hanem az szükségszerűen a valószínűségek mérlegelése.

77. Ugyanakkor azonban nincs akadálya annak, hogy az ügyész következtetéseket vonjon le abból, hogy a vádlott esetleg szándékosan vont ki magát a meghallgatás lehetősége alól, például azzal, hogy a rendőrség számára elérhetetlenné vált.

78. A fenti megfontolásokra tekintettel úgy vélem, hogy a „részletes nyomozásnak” a Bíróság *ne bis in idem* elvre vonatkozó ítélkezési gyakorlata értelmében vett fogalmát olyan nyomozásként kell érteni, amelynek keretében az ügyész a megszüntető határozatot a kellően átfogó bizonyítékok együttesének alapos értékelését követően hozta meg. Annak meghatározása érdekében, hogy ez így történt-e, a második tagállam hatóságainak különösen azt kell vizsgálniuk, hogy i. az eljárást megszüntető határozat nagymértékben perhatékonysági, pergazdaságossági vagy büntetőpolitikai megfontolásokon alapult-e, és hogy ii. az első tagállam ügyésze nem mulasztotta-e el olyan további bizonyítékok összegyűjtését – azt lehetetlennek, túl nehéznek vagy egyszerűen szükségtelennek tartva –, amelyek különösen relevánsak lehetnek volna a terhelt büntetőjogi felelősségének értékelése szempontjából.

V. Véggövetkeztetések

79. Következésképpen azt javaslom, hogy a Bíróság a Fővárosi Törvényszék által előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésre a következő választ adja:

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 50. cikkét, valamint a Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény 54. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az ügyésznek a vádlottal szembeni eljárást megszüntető határozata „részletes nyomozáson” alapul, és ennek következtében biztosítja a vádlott számára a *ne bis in idem* elvének védelmét, amennyiben az ügyész a megszüntető határozatot a kellően átfogó bizonyítékok együttesének alapos értékelését követően hozta meg. Annak meghatározása érdekében, hogy ez így történt-e, a második tagállam hatóságainak különösen azt kell vizsgálniuk, hogy i. az eljárást megszüntető határozat nagymértékben perhatékonysági, pergazdaságossági vagy büntetőpolitikai megfontolásokon alapult-e, és hogy ii. az első tagállam ügyésze nem mulasztotta-e el olyan további bizonyítékok összegyűjtését – azt lehetetlennek, túl nehéznek vagy egyszerűen szükségtelennek tartva –, amelyek különösen relevánsak lehetnek volna a terhelt büntetőjogi felelősségének értékelése szempontjából.